

Beleef de ^{hoogwater} Geul

IJssel naar
een **lager** peil
gebied naar
een **hoger plan!**

Flod: the happy way
of living & coffee!

'Het is geen overtocht,
maar een minicruise!'

Hoogwatergeul
Veessen-Wapenveld

Hoogwatergeul
Veessen-Wapenveld

5

Met Kozakkenveer naar
de overkant van de IJssel

23

Erve IJzerman: Een boerderij
waar de tijd heeft stilgestaan

24

KidsCorner

32

Contact

Met uw reacties kunt u altijd terecht bij
de medewerkers van het projectkantoor:

Veessenrenkweg 39, 8194 LK Veessen

T (0578) 631 113

E veessen-wapenveld@vallei-veluwe.nl

I www.veessen-wapenveld.nl

Basissituatie Kerkdijk - normaal waterpeil

1

Kerkdijk hoogwater

2

Kerkdijk met geul in werking - een keer per honderd jaar

3

Programma Ruimte voor de Rivier	Pag. 4
Logistiek van aanleg hoogwatergeul	Pag. 6
Bouw- en constructiewetenswaardigheden	Pag. 8
Veel voorbereidende werkzaamheden	Pag. 10
Archeologisch vervolgonderzoek in Vorchten	Pag. 12
Laborant Tjibbe Postma	Pag. 13
Beleef de natuur: Landschapszone	Pag. 14
Vrieze's erfgoed in Wapenveld	Pag. 16

Op Natuurboerderij Bakhuis
is iedereen welkom

20

Stichting IJsselhoeven	Pag. 22
Maatschap Rakhorst en Bomhof uit Veessen	Pag. 26
Flod: the happy way of living & coffee!	Pag. 28
Ervaar de omgeving	Pag. 30

Colofon Dit is een uitgave van Waterschap Vallei en Veluwe,
Aannemerscombinatie IJsselweide en Ruimte voor de Rivier Rijkswaterstaat.
Het waterschap is realisator van het project Veessen-Wapenveld.

Hoogwatergeul is indrukwekkend

Beste lezer,

Graag neem ik u via deze publieks-
brochure mee door het prachtige gebied
van de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld.
Deze geul ontstaat door aanleg van
twee dijken van elk acht km lang. De geul
wordt aangelegd om de mensen in de
dorpen en steden langs de IJssel beter te
beschermen tegen extreem hoogwater.
Een bijzonder project waar we als Water-
schap Vallei en Veluwe trots op zijn.
Trots dat we dit grote waterbouwkundige
werk in opdracht en in uitvoering mogen
nemen.

De aanleg van de hoogwatergeul is voor
bewoners in het gebied een ingrijpende
gebeurtenis. Daarom is niet over één nacht
ijs gegaan en zijn bewoners, agrariërs
en bedrijven zo goed mogelijk bij de
planvorming betrokken. Belangen zijn
zo goed mogelijk afgewogen. Uiteindelijk
zijn knopen doorgehakt. In 2013 is de
aanleg van het werk gegund aan de
aannemerscombinatie IJsselweide,
Boskalis en van Hattum en Blankevoort.
In 2014 zijn de voorbereidende werk-
zaamheden gestart en in 2015 is de schop
echt in de grond gegaan. Medio 2017 moet
het project zijn afgerond.

Tegen die tijd is het landschap ingrijpend
veranderd. Niettemin behoort het gebied
met de meanderende IJssel en de nieuwe
geul naar mijn mening dan nog steeds
tot de mooiste rivierlandschappen van
ons land. De nieuwe landschapszone die
ligt tussen de Westdijk en de Grote
Wetering, wordt ook prachtig. Het is
een nieuw natuurgebied waarin onder
meer dassen leven en waarin tal van
mogelijkheden zijn voor recreatie, toe-
risme en agrarisch natuurbeheer. Ook
zijn er straks nieuwe bruggen en veel
nieuwe wandel- en fietspaden.

Deze brochure neemt u mee door het
mooie gebied van de hoogwatergeul en
toont u de veelzijdigheid. U leest hierin
over het landelijke project Ruimte voor
de Rivier, over de aanleg van de hoog-
watergeul zelf, over de bijzondere archeo-
logische vondsten, over de bijzondere
flora en fauna, de diverse lokale am-
bachten, de ondernemende bewoners
en over de vele recreatieve en toeris-
tische mogelijkheden. Ik nodig u uit hier
gauw een kijkje te gaan nemen en uw
ogen goed de kost te geven.

Ik wens u veel leesplezier!

Tanja Klip-Martin, Dijkgraaf

We maken Ruimte voor de Rivier, maar zijn nooit klaar om ons land te beschermen tegen water

Basissituatie Kerkdijk - normaal waterpeil

Kerkdijk hoogwater

Kerkdijk met geul in werking - een keer per honderd jaar

Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld

De hoogwatergeul Veessen-Wapenveld is een van de maatregelen uit het Programma Ruimte voor de Rivier, maar wel een bijzondere maatregel. De geul waarmee de IJssel meer ruimte krijgt, wordt namelijk gerealiseerd in binnendijks gebied door de aanleg van twee nieuwe dijken.

Programma Ruimte voor de Rivier

In de afgelopen eeuwen hebben de rivieren steeds minder ruimte gekregen. De rivieren liggen ingeklemd tussen steeds hoger wordende dijken en achter die dijken wonen steeds meer mensen.

Tegelijk is door bodemdaling het land achter de dijken lager komen te liggen. Onder invloed van klimaatverandering regent het vaker en harder, waardoor rivieren steeds meer water moeten verwerken. Ook de zeespiegel stijgt. Bij een eventuele dijkdoorbraak komen twee tot vier miljoen Nederlanders in gevaar.

In 1995 moesten vanwege het hoge water in het land van Maas en Waal, de Bommelerwaard en een deel van de Betuwe 250.000 mensen en 1 miljoen stuks vee worden geëvacueerd. Hierdoor ontstonden andere inzichten over de bescherming tegen het hoge water: dijken moeten niet langer worden verhoogd maar rivieren moeten hun oorspronkelijke ruimte weer terugkrijgen, met name op de plekken waar knelpunten zijn ontstaan.

De regering heeft toen maatregelen genomen om in de toekomst het

rivierengebied beter te beschermen tegen overstromingen. Deze maatregelen vormen samen het programma Ruimte voor de Rivier van Rijkswaterstaat. Dit programma zorgt ervoor dat in 2015 de Rijn en zijn zijtakken meer water aan kunnen. De rivieren krijgen op circa 35 plaatsen meer ruimte.

Het rivierengebied wordt ook mooier en aantrekkelijker gemaakt en biedt meer ruimte aan natuur en recreatie.

Na 2015 komen er nieuwe programma's, zoals het Hoogwaterbeschermingsprogramma, met een doorlooptijd tot 2100. In Nederland zijn wij namelijk nooit klaar om ons land te beschermen tegen het water.

Waterstandsdeling van 71 cm op de IJssel bij Veessen

De IJssel tussen Vorchten en Wijhe is erg smal en het water wordt daardoor opgestuwd als het erg hoog is. Daarom wordt een bypass gemaakt ten oosten van de Grote Wetering. De geul krijgt een inlaat met een brug bij Veessen en een uitlaat met twee bruggen bij Wapenveld.

De bruggen zorgen ervoor dat het gebied bereikbaar blijft wanneer de geul in gebruik is. De woningen en bedrijven in de geul zijn verdwenen maar de geul kan door agrariërs gewoon worden gebruikt. Bij een waterstand van 5,65 meter +NAP gaat de inlaat open en stroomt het water mee met de IJssel.

De geul zorgt voor een waterstandsdeling van 71 cm op de IJssel bij Veessen. Daardoor neemt de kans op een overstroming aanzienlijk af en worden steden en dorpen beter beschermd tegen het hoge water.

Een enorme waterkracht!

Als het inlaatwerk wordt geopend, ontstaat er een enorme waterkracht. Over de ongeveer 784 meter lange inlaatdrempel stroomt dan in een situatie van Maatgevend Hoog Water (MHW) 1145 m³ water per seconde de geul in. Onderaan de inlaatdrempel

heeft het water een snelheid tot 9 m/sec! Een waterkracht waartegen de inlaat bestand moet zijn! Om te voorkomen dat deze hoge stroomsnelheden ook optreden in de hoogwatergeul en daar schade veroorzaken, is er in het ontwerp van de inlaat een zogeheten woelbak opgenomen. Deze bak zorgt ervoor dat alle energie van het water bij instroom wordt vernietigd waardoor de watersnelheid wordt teruggebracht tot maximaal 2,0 m/sec. Daarmee wordt schade aan achterliggende gronden tot een minimum beperkt. Als de geul uiteindelijk is volgestroomd en meestroomt met de IJssel, is de snelheid van het water maximaal 1 à 1,5 m/sec.

De drempel van de inlaat moet zoals gezegd bestand zijn tegen de kracht van het water. Om dit te realiseren wordt er een verhardingsconstructie op aan-

gebracht die doorloopt tot in de woelbak. Onder de brug is deze verharding zichtbaar maar op het talud achter de brug is dit niet te zien. Op de verhardingsconstructie van het talud en in de woelbak wordt namelijk nog een laag grond aangebracht en ingezaaid, zodat zoveel mogelijk het beeld van een groene drempel ontstaat. Als het water de geul instroomt, stromen grond en gras mee met het water.

Ook in de ontwerpen van dijken, bruggen en andere constructies in de geul heeft Combinatie IJsselweide rekening gehouden met de optredende waterkracht.

De stroomsnelheden waarvan wordt uitgegaan, zijn gebaseerd op het schaalmodelonderzoek dat eerder in het ontwerpproces is uitgevoerd bij Kennisinstituut Deltares in Delft.

TIPS

Tip 1. Bij Veessen aan de IJsseldijk staat een uitkijkpunt met informatiebord. Van hieruit heeft u een prachtig overzicht over de inlaat en alle werkzaamheden in het zuidelijk plangebied.

Tip 2. Download de auto- en fietsroute op www.veessen-wapenveld.nl en/of www.ijsselweide.com. Via deze route kunt u alle werkzaamheden over de hoogwatergeul volgen.

Tip 3. Bezoek het informatiecentrum in gemaal Veluwe in Wapenveld. Zie hiervoor ook www.veessen-wapenveld.nl.

Hydraulisch transport van zand scheelt ruim 100.000 vervoersbewegingen

Laad- en loswal Marle

De aanleg van de hoogwatergeul is een ingrijpend project. Om de omgeving zoveel mogelijk te ontzien en hinder zoveel mogelijk te beperken, voert Combinatie IJsselweide al het benodigde materiaal en materieel via de IJssel aan en af. Daarvoor heeft de Combinatie haar eigen laad- en loswal bij Marle aangelegd.

De laad- en loswal bestaat uit drie delen:

- de kademuur waar materialen en materieel per schip gebracht en gelost kunnen worden;
- het drijvende deel dat bestaat uit een ponton met kraan en een persvoorziening. Hier kunnen zandschepen aanmeren en hun zand lossen, waarna het hydraulisch transport van zand kan plaatsvinden;
- de veerstoep waar onder meer rijdend materieel per eigen veer ('wij nemen de blauwe snelweg') wordt aangevoerd en gelost kan worden.

Tijdelijke betoncentrale

Voor het vervaardigen van beton beschikt Combinatie IJsselweide over een eigen mobiele betoncentrale. Deze mobiele betoncentrale is geplaatst op de bouwplaats Werverdijk. In de betoncentrale wordt het beton gefabriceerd dat nodig is om de bruggen, gemalen en stuwen te realiseren. Grondstoffen voor het beton (grond, cement en zand) worden via de laad- en loswal aangevoerd. Met de eigen betonmixer wordt het beton via de bouwweg naar de plaats van verwerking vervoerd.

Vervoer over eigen bouwweg

Om de benodigde materialen en het benodigde materieel in het gebied te vervoeren, heeft Combinatie IJsselweide haar eigen ruim 12 kilometer lange bouwweg aangelegd. De bouwweg vormt tezamen met de loswal de levensader van het project. Hiermee wordt de hinder voor de omgeving zoveel mogelijk beperkt. De bouwweg begint bij de laad- en loswal, kruist de Marledijk met verkeerslichten en buigt dan noordelijk af, richting Werverdijk. Daar buigt de bouwweg af naar het westen en bij de westdijk weer naar het zuiden.

De weg volgt het tracé van de Westdijk tot aan de Kerkdijk en ligt daarbij oostelijk van de Westdijk, dus in de toekomstige geul.

Zand via persleiding

Voor de opbouw van de dijken is ruim 1.000.000 m³ zand nodig. Doordat het benodigde zand niet in een vrachtwagen wordt vervoerd, maar met water hydraulisch door een stalen persleiding wordt geperst, wordt de hinder voor het gebied sterk verminderd. Het vervoeren van 1.000.000 m³ zand zou namelijk ongeveer 50.000 vrachtwagenbewegingen betekenen. Als de lege vrachtwagens voor het terugrijden worden meegerekend, zou het neerkomen op 100.000 vrachtwagenbewegingen die nu voorkomen worden.

Hoe werkt het hydraulisch transport van zand?

Op het schip ('grondpers') dat bij de loswal is geïnstalleerd, staan op het dek een grote kraan en een grote trechter. Zandschepen kunnen langs dit vaste schip aanmeren om zand te lossen. De kraan op de grondpers schept het zand uit het zandschip en lost dit in de grote trechter. In deze trechter wordt het zand vermengd met water, waarna het zand-watmengsel in de persleiding

wordt geperst die vanaf de grondpers het gebied inloopt.

Het zand-watmengsel wordt via deze persleiding naar de plaats van bestemming (dijkbouw) gepompt en verwerkt. Het retourwater gaat via de stortvakken en een pijpleiding naar een bezinkberging. Hier bezinkt het restzand. Het schone water wordt teruggespoeld naar de IJssel.

Cola-flessen Voor de aanleg van de bruggen Werverdijk is 3.000 m³ beton nodig. Dit staat gelijk aan de inhoud van 2 miljoen cola-flessen van 1,5 liter. Voor de aanleg van de brug Kerkdijk is 7.000 m³ beton nodig. Dit staat gelijk aan de inhoud van ruim 4,5 miljoen cola-flessen van 1,5 liter.

Auto's Voor de bruggen van de Werverdijk is 450.000 kilogram wapeningsstaal nodig. Dit staat gelijk aan het gewicht van 450 personenauto's. Voor de brug Kerkdijk is 1.000.000 kilogram wapeningsstaal nodig. Dit staat gelijk aan het gewicht van 1.000 auto's.

Bouw- en constructie-wetenswaardigheden

Het gemaal is een opvallend object langs de Grote Wetering

Gemaal Doornbos

Om het water in de hoogwatergeul te kunnen afvoeren moet een nieuwe wetering worden gegraven. Deze moet worden aangesloten op de Grote Wetering. Hiervoor wordt een afsluitbare doorlaat gemaakt in de Westdijk. De Grote Wetering ligt ca. 40 cm hoger dan de nieuwe wetering. Het water uit de Geulwetering moet daarom in de Grote Wetering worden gepompt. Hiervoor wordt het nieuwe gemaal Doornbos gebouwd. Deze heeft drie pompen met een gezamenlijke capaciteit van 175 kuub per minuut.

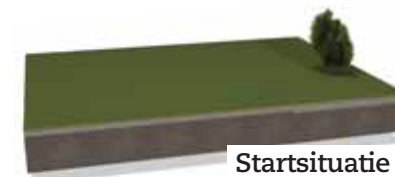
De kunstwerken worden zorgvuldig ingepast en aangesloten op de omgeving

Tips

1. Vanaf de Werverdijk, bij de weg Het Oever heeft u een mooi uitzicht over deze polder. U kijkt dan in zuidelijke richting.
2. Bekijk de bocht om de Kromme Kolk op de Werverdijk. De kolk blijft liggen vanwege de cultuurhistorische waarde.

De constructie van de dijken wordt in 8 stappen uitgevoerd

Startsituatie 1

Startsituatie: Bestaande uit vegetatie, bouwvoor, klei, zand en/of veen.

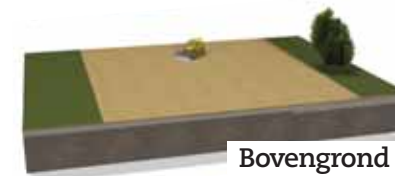
Zand 4

Het zand, nodig voor de kern van de dijk, wordt via een persleiding als een zand-watmengsel in het stortvak/dijktracé gespoten. Met bulldozers wordt het zand aangeschoven en verdicht. Het water wordt via een retourleiding gepompt naar een bezinkbassin. Hier bezinkt het rest-zand. Het schone water gaat terug naar de IJssel.

Kleibekleding 7

De dijk wordt aan de binnendijkse zijde bekleed met het uit de ondergrond gewonnen zand (linker perskade) en aan de buitendijkse zijde met de deels gewonnen en deels aangevoerde klei (rechter perskade).

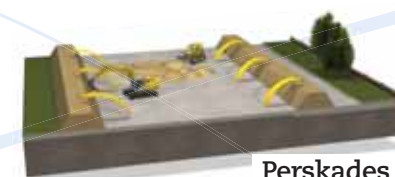
Bovengrond 2

De vegetatie van het nieuwe dijktracé wordt verwijderd.

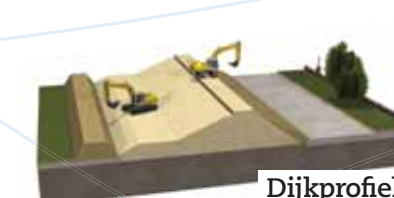
Einde zandsputten 5

Als het stortvak is gevuld wordt de spuitmond verlegd naar het volgende stortvak.

Perskades 3

De bovengrond wordt afgegraven. Hiervan wordt naast het dijktracé een perskade gemaakt aan de binnendijkse zijde. Deze grond wordt dus niet aangevoerd. Aan de buitendijkse zijde wordt een perskade gemaakt van klei die deels gewonnen wordt in het gebied en deels wordt aangevoerd. Hierdoor ontstaat een stortvak.

Dijkprofiel 6

Graafmachines brengen het zandpakket in de vorm van het gewenste dijkprofiel.

Dijkvegetatie 8

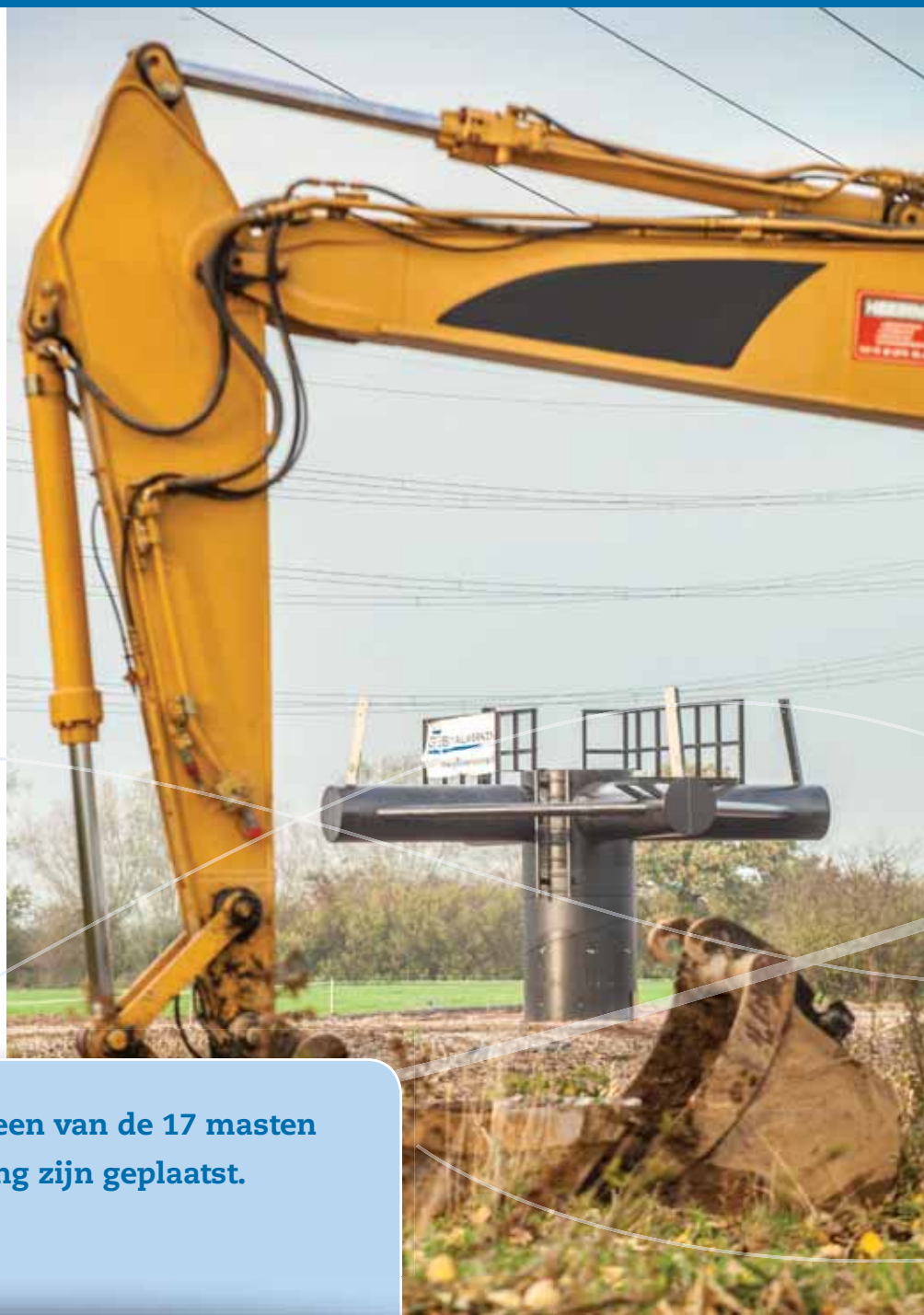
Na de afwerking wordt de dijk ingezaaid waarna deze snel begroeid raakt.

Aanleg hoogwatergeul ging niet over één nacht ijs

Kabels en leidingen verleggen en hoogspanningsmasten op sokkels zetten

Om de hoogwatergeul te kunnen realiseren waren heel wat voorbereidende werkzaamheden noodzakelijk. Binnen het geulgebied moesten bijvoorbeeld alle kabels en leidingen worden verplaatst en alle hoogspanningsmasten op sokkels worden gezet. De betreffende nutsbedrijven kregen een verzoek om plannen hiervoor te maken.

TIP!

Ga eens kijken bij een van de 17 masten die op een verhoging zijn geplaatst.

Verlegging noodzakelijk

Kabels en leidingen moeten voor onderhoud en herstel altijd bereikbaar zijn. Daarom moesten de kabels en leidingen in de toekomstige geul worden verlegd omdat ze onbereikbaar zijn op het moment dat de hoogwatergeul bij extreem hoog water in gebruik is. Voorzieningen als gas, water, stroom, telefoon, tv, internet en de riolering kregen een nieuw tracé!

Medewerking van grondeigenaren

De nutsbedrijven werd verzocht plannen te maken om hun kabels en leidingen te verleggen naar een daarvoor aangewezen leidingentracé. Bij de bepaling van een nieuw tracé is zo veel mogelijk geprobeerd de kabels te verleggen naar gronden die in eigendom zijn van de overheid, bijvoorbeeld langs de openbare weg van de gemeente. Echter in veel gevallen bleek dit niet mogelijk en moesten grondeigenaren hun medewerking verlenen. Nadat de benodigde overeenkomsten waren gesloten en vergunningen waren verkregen, kon worden begonnen met de verlegging van de kabels en leidingen.

Hoogspanningsmasten Tennet

De hoogspanningsmasten in het geulgebied zijn allemaal op hoge sokkels geplaatst om te voorkomen dat ze in het water komen te staan als de geul in gebruik is. De verhoging was ook noodzakelijk in verband met mogelijke ijsvorming die de masten kan beschadigen.

Er is gekozen voor eenvoudige metalen sokkels omdat de gebruikelijke vierpotige betonnen sokkels een te grote belemmering zouden vormen voor de doorstroming van het water.

Om de zware 20 meter lange sokkels te kunnen aanvoeren en plaatsen, werden tijdelijke bouwwegen aangelegd. Met behulp van een grote kraan werden de masten op hun nieuwe sokkel geplaatst.

Uit archeologisch vervolgonderzoek in Vorchten blijkt:

Vorchten lag in de middeleeuwen aan de IJssel en dreef handel

Vorig jaar is in Vorchten een groot archeologisch vervolgonderzoek uitgevoerd. Eerder waren er al proefsleuven gegraven en op basis van die bevindingen bleek verder onderzoek gerechtvaardigd. Alles wees erop dat er in Vorchten archeologische vondsten konden worden gedaan. En dat bleek inderdaad zo te zijn! We spraken met archeoloog Roderick Geerts, werkzaam bij ADC ArcheoProjecten, over de bijzondere resultaten van dit vervolgonderzoek.

bleek vol te zitten met resten van het leven uit het verleden zoals waterputten, greppels, paalsporen (leidend tot de constructie van een huisplattegrond) en veel materiaal zoals aardewerkscherven, botten van (slacht)vee en vuurstenen werktuigjes. Op een dieper niveau hebben we een houten beschoeiing van een waterput gevonden en onderin een waterput vonden we een bijna complete maalsteen. Echt een heel mooi resultaat!

Het heeft aan de IJssel gelegen en waarschijnlijk is er in de late middeleeuwen handel gedreven, want de IJssel was een belangrijke handelsader. De veronderstelling dat er handel werd gedreven, wordt ondersteund doordat er een waterput van tufsteen is gevonden. Tufsteen is namelijk afkomstig uit de Eifel. Het is een steensoort die je bij kloosters en welgestelde mensen vindt en daarom hadden we helemaal niet verwacht dat we tufsteen zouden vinden. Het zegt wel iets over de status van het dorp en de mensen die er woonden.'

'Onderin een waterput vonden we een bijna complete maalsteen'

Opzienbarende vondsten

Roderick is direct betrokken bij het archeologisch onderzoek in het projectgebied. 'We hebben in het projectgebied langs het hele dijktracé op negen locaties onderzoek gedaan. Alleen in de omgeving van de Werverdijk en bij Vorchten zijn ook daadwerkelijk interessante resten gevonden. Bij de Werverdijk hebben we onder andere een aantal paalkuilen en scherven uit de late bronstijd gevonden. Dat is echt opzienbarend, maar ook de resultaten van de opgravingen in Vorchten waren verrassend. Het terrein

Vorchten: er werd ooit handel gedreven

Hoewel er nog veel materiaal onderzocht moet worden, kan Roderick al wel een beeld van Vorchten schetsen: 'Vorchten ligt op een grote rivierduin (verhoging naast een rivier) en is veel groter geweest dan het nu is. Het is millennia lang een droge plek in het natte land geweest, een ideale plek dus om te wonen. Vandaar dat er ook zoveel verschillende sporen zijn gevonden.

TIP!

Neem eens een kijkje bij de oude kerk van Vorchten. Deze dateert uit de dertiende eeuw en ligt op een terp.

Laborant Tjibbe Postma:

'We keuren om aan de gestelde kwaliteitseisen te kunnen voldoen'

Voor het realiseren van de dijken voor de hoogwatergeul is onder andere klei nodig. De klei die ervoor wordt gebruikt, is afkomstig uit andere Ruimte voor de Rivier-projecten uit het projectgebied zelf.

De kwaliteit ervan staat – uiteraard - onder strenge controle. Tjibbe Postma, laborant bij Boskalis Environmental, levert er een bijdrage aan. Hij analyseert monsters klei en houdt ook de grondstromen in het gebied in de gaten. 'Zolang er gewerkt wordt aan dit project, moet er worden getest!'

Grillige grondstromen

Het domein van Tjibbe is het mobiele laboratorium bij de bouwkeet aan de Kerkdijk maar hij is ook vaak in het veld te vinden: 'Ik moet daar zijn omdat niet alle klei die in het projectgebied wordt gewonnen, is getest. Het hele gebied is door vooronderzoek wel in kaart gebracht en daarom weten we ongeveer wel welke typen klei we kunnen aantreffen, maar langs een rivier zijn de grondstromen heel grillig. Daarom is hier ook veel geboord. Maar nog moet ik vaak adviseren omdat er dan toch een ander laagje klei wordt gevonden. En voor de bekleding van de dijk is het van groot belang welke categorie klei er wordt gebruikt.'

Zeker weten dat alles goed is

Het is de taak van Tjibbe om ervoor te zorgen dat de klei die in het gebied gewonnen wordt, voldoet aan de eisen die de opdrachtgever ervoor heeft opgesteld. 'Daarom voer ik in het laboratorium een aantal testen uit die onderdeel uitmaken van een standaardtestpakket. Alleen klei waarvan bewezen is dat het aan de gestelde eisen voldoet, wordt toegepast als bekleding op de dijk.'

Alle testen die Tjibbe uitvoert, worden gedocumenteerd en verwerkt in rapportages. 'Het is een bewijs voor de opdrachtgever dat we voldoen aan zijn eisenpakket. Maar de opdrachtgever kan er ook nog voor kiezen om tussentijds een onafhankelijk onderzoek te laten uitvoeren. En dat gebeurt ook. Dit alles om ervoor te zorgen dat we op het eind van de rit zeker weten dat alles goed is.'

Landschapszone: een prachtig gebied om te beleven!

Beleef de natuur!

De landschapszone is de smalle strook tussen de Westdijk en de Grote Wetering. Het gebied is ingericht om de natuurwaarden die door de aanleg van de hoogwatergeul verloren zijn gegaan, te compenseren. Flora en fauna krijgen hier een nieuwe plek. Maar ook voor agrarisch natuurbeheer en recreatie wordt ruimte gecreëerd. Het wordt een gebied om te ontdekken!

Inrichting van de landschapszone

De landschapszone bestaat voor het grootste deel, zo'n 80%, uit kruidenrijk grasland. Het wordt mogelijk beheerd door een of meer agrariërs die ook de opbrengst (gras en hooi) ervan krijgen. Hierover moeten nog afspraken worden gemaakt. Het is niet de bedoeling om er grootschalig vee te weiden, maar beperkt is het mogelijk.

Op een paar plekken in de landschapszone is natuur het primaire doel; daar vindt echt natuurbeheer plaats. Op termijn moet dat leiden tot bosachtige gebiedjes en nat, schraal land. Dit type land is vrij schaars. Er groeien heel andere soorten planten en daar kunnen de dieren, onder andere vogels, vleermuizen, kikkers en padden van profiteren. Aan de westelijke zijde van de landschapszone wordt een natuurvriendelijke oever gerealiseerd. De oever heeft een speels patroon en is bedoeld als rust- en voergelegenheid voor vissen en watervogels.

Ruimte voor de weidevogels!

Het Wapenveldse broek – tussen Wapenveld en Veessen – is een van de belangrijkste weidevogelgebieden in Gelderland. Het is de broedplaats van talloze weidevogels die er elk voorjaar weer neerstrijken. Cor Heidenrijk is gebiedscoördinator en zet zich samen met de Agrarische Natuurvereniging Veluwe IJsselzoom ervoor in om zowel de flora als de fauna van dit weidevogelgebied in stand te houden. 'De aanleg van de hoogwatergeul heeft nogal wat gevolgen voor dit gebied', aldus Cor. 'Gelukkig wordt ter compensatie een landschapszone ingericht en wordt er ook rekening gehouden met de weidevogels. Een deel van de hoogwatergeul, in het noorden, wordt speciaal ingericht voor de weidevogels. Weidevogels hebben ruimte en vochtig grasland nodig. Het zijn bodembroeders die van zich af moeten kijken en in het natte grasland voedsel kunnen vinden. Weidevogels blijven altijd minstens 150 meter bij bebouwing en dijken weg. Met de boeren in het gebied zijn ook afspraken gemaakt over onder andere de maaimomenten: om de vogels de kans te geven kuikens te krijgen en die kuikens de kans te geven op te groeien.

Recreatie

In dit gebied worden ook mogelijkheden voor recreatie gerealiseerd. Een deel van de Grote Wetering (aan de noordkant) wordt bevaarbaar gemaakt voor kano's. Er komen daar ook op- en afstappunten. Dit sluit aan op de plannen die de gemeente Heerde heeft voor meer kanofaciliteiten in het gebied ernaast (Apeldoorns kanaal).

Maar ook voor fietsers, wandelaars en vogelaars zijn er voorzieningen getroffen. Fietsers kunnen gebruiken van de Westdijk, aan de oostzijde van de Landschapszone. Het is een doorgaand fietspad met rustpunten. Bij het nieuwe gemaal Doornbos worden picknickplaatsen en een vogelkijkhut gerealiseerd en er komt een uitkijkpunt.

In het gebied zullen ook wandelroutes worden uitgezet. Kortom, diverse voorzieningen die het mogelijk maken dat iedereen dit mooie landschapsgebied kan beleven.

Flora en fauna

Wie oog heeft voor de natuur, komt bijna ogen tekort in het geulgebied. In sloten waar het water niet te hard stroomt, groeien mooie ondergedoken waterplanten zoals het glanzig fonteinkruid met groot, donkergroen blad. De kleine, ondiepe slootjes staan vol met kikkerbeet, een drijvend plantje met drie kleine witte bloemetjes. Aan de oevers van de sloten bloeien onder andere valeriana, grote watereppe en moerasspirea. In de watergangen in de broekgebieden vind je salamanders en meerdere soorten vissen zoals de kleine modderkruiper. In het gebied komen meerdere families dassen voor, maar ook de steenmarter, hermelijn, wezel en bunzing zijn aan-

wezig. Voor de dassen is een nieuwe burcht aangelegd langs de Grote Wetering. Tijdens het voorjaar en in de zomer zie je meerdere soorten vleermuizen in oude gebouwen en oud bos langs het Apeldoorns kanaal. De vogels in het gebied zijn de laatste drie jaar gevolgd in verband met een nationaal atlasproject. Vastgesteld is dat de weidevogels het moeilijk hebben door de aanleg van de dijken. De steenuilen

doen het goed in de randgebieden als gevolg van het plaatsen van nestkasten. In het gebied komen enorme aantallen ganzen voor. In december en januari worden er meer dan 20.000 geteld. In de wintermaanden zijn ook interessante vogelsoorten te zien: raven, waterpiepers, grote zilverreigers, kleine en wilde zwanen. Kortom, voor de natuurliefhebber is er in dit gebied heel wat te zien!

TIP!

1. Bezoek in het voorjaar het prachtige weidevogelgebied.
2. Vanaf de Schraatgravenweg en de Breweg zit u midden in dit gebied en bekijkt u de grutto's, kievieten, tureluurs, scholeksters etc.

Een interessante uitvalsbasis om de omgeving te verkennen

Aan de Groteweg in Wapenveld ligt het complex Vrieze's erfgoed. Het werd in 2007 door wijlen molenaar Willem Vrieze geschonken aan de Stichting Molenbezit Heerde. Het erfgoed is inmiddels gerestaureerd en bestaat uit molen de Vlijt, een bezoekerscentrum, een streekwinkel en een buitenterrein van 3 hectare met historische akkerbouw en een bijenstal. Op het erfgoed wordt veel informatie gegeven over de historie van het erfgoed en het gebied. Vanuit het bezoekerscentrum kan men aan de hand van fiets- en wandelroutes dit mooie gebied gaan verkennen!

TIP!

**Meer weten over
Molen De Vlijt en Vrieze's erfgoed?
Bezoek de website:
www.molendevlijtwapenveld.nl**

Molen de Vlijt

Molen de Vlijt dateert uit 1984: hij werd opgebouwd nadat de vorige molen in 1980 tot de grond toe afbrandde. De molen is nog in bedrijf en men kan hier – maar ook in de streekwinkel – diverse molenproducten kopen zoals volkorenmeel, pannenkoekenmeel en kruidkoekmix.

Bezoekerscentrum

In het bezoekerscentrum zijn diverse thema's uitgewerkt, zoals het eeuwenoude landschap, de historie van de molen en de historie van de fraters die in Wapenveld hebben gewoond en er de eerste molen bouwden. De fraters streken neer toen de IJsselbandijk er al lag en dus ook de eerste sluizen er moeten zijn geweest. De fraters hebben

een groot aandeel gehad in onderhoud en herstel van de sluizen en de molen. Ook wordt informatie gegeven over het landschap en de flora en fauna in de omgeving.

Buitenterrein

Op het buitenterrein wordt historische akkerbouw uitgevoerd. Er zijn veldjes met tarwe, boekweit, mosterdzaad, gerst en have. Ook worden er aardappelen verbouwd en er is een grote akker met rogge, inclusief korenbloemen en klaprozen.

Streekwinkel: ook voor koffie of thee én een pannenkoek!

De streekwinkel was oorspronkelijk de schuur waar veevoeder werd opgeslagen. Met hulp van vrijwilligers is het nu een leuke winkel geworden. De producten van de molen worden er verkocht, maar ook honing uit de bijenstal op het terrein en producten uit de streek zoals aardbeien, forel, appels, komkommers en aardbeien. Ook is er smeedwerk te koop zoals handgesmede kaarsenstandaards.

Maar de streekwinkel is ook een leuke stop voor passanten en bezoekers: er is koffie en thee met Opoe's kruidkoek en er worden pannenkoeken gebakken! Elke zaterdag, van mei tot en met september.

Beleef de hoogwater Geul

Op Natuurboerderij Bakhuis is iedereen welkom:
'We willen laten zien dat ons bedrijf agrarisch en natuurlijk is'

Op de plek waar ooit de familie Bakhuis woonde, is een moderne rundveestal gebouwd terwijl tegelijkertijd de cultuurhistorie van deze locatie in ere is hersteld. Vanaf de dijk zijn onder andere de gerestaureerde tuin (ontwerp Copeyn 1870), het koetshuis en de folly (een silhouet van de vroegere Villa Bakhuis) te bewonderen.

Aan de IJsseldijk nr. 3 in Veessen is een bijzonder agrarisch bedrijf gerealiseerd: Natuurboerderij Bakhuis. Het is tot stand gekomen uit de samenwerking tussen Stichting De Nijenstein in Veessen en Maatschap Hassink, onder de voorwaarde dat natuurbeheer onderdeel zou uitmaken van de bedrijfsvoering. We spraken met landbouwer Albert Hassink die druk bezig is dit bedrijf verder te ontwikkelen.

TIP!

Neem eens het nieuwe fietspad dat loopt vanaf de IJsseldijk bij de Villa Bakhuis naar de Achterseweg richting Heerde. Nabij de Villa bevindt zich een rustpunt.

Iedereen welkom

'Vanaf mei vorig jaar zijn we volop in bedrijf', vertelt Albert. 'We hebben een stal gebouwd waar nu 120 dieren in staan, maar het is de bedoeling dat de stal vol komt te staan met 285 dieren. Bij de stal hebben we een skybox gebouwd om de mensen te laten zien hoe wij onze dieren verzorgen. De skybox is te bereiken via ons achterterrein dat toegankelijk is voor publiek. We hebben daar ook een schuilhut neergezet met informatie over de Natuurboerderij. Iedereen is hier welkom, ook groepen belangstellenden.'

Het gerestaureerde koetshuis wil Albert gaan exploiteren. Hij heeft er een multifunctionele ruimte gerealiseerd

die geschikt is voor een vergadering, muziekkuitvoering, brainstormsessie e.d.

Bakhuis-vlees

Binnen afzienbare tijd wil Albert op de boerderij, maar ook via internet, zijn Bakhuis-vlees gaan verkopen. 'Het is vlees van ons eigen Fleckvieh dat in omliggende natuurgebieden graast en niet verder dan 3 km op transport hoeft. Dit vlees moet herkenbaar worden en daarom heb ik de naam "Bakhuis-vlees" al geregistreerd.'

Verweven met natuur

In de bedrijfsvoering neemt de natuur een belangrijke plaats in. 'Ons bedrijf heeft niets te maken met intensieve veehouderij. Ons jongvee gaat de landerijen

in voor het beheer van natuurgebieden. Daarnaast zijn we zelfvoorzienend wat voer betreft. En mest gebruiken we uiteindelijk weer voor de vruchtbaarheid van onze grond. Ons bedrijf is verweven met de natuur en daarvan willen we iedereen die hier een kijkje komt nemen, bewust maken. We willen laten zien dat ons bedrijf agrarisch en natuurlijk is!'

Meer weten over Villa Bakhuis? Kijk eens op: www.villabakhuis.nl

Stichting IJsselhoeven:

IJsselhoeven behouden voor de toekomst!

In de vallei van de mooie rivier de IJssel liggen bijzondere boerderijen: de IJsselhoeven. Ze zijn te herkennen aan de dwarse voorhuizen, de grote tuinen met vaak een rode beuk, en de grote schuren. De boerderijen zijn beeldbepalend voor de IJsselvallei en getuigen van een rijke tijd. Dankzij Stichting IJsselhoeven worden ze - zoveel mogelijk - behouden voor de toekomst.

Boerderij én erf

Stichting IJsselhoeven zet zich op alle mogelijke manieren in om de karakteristieke IJsselhoeven – die heel groot en oud zijn en veel onderhoud vergen – te behouden voor de toekomst. Zo probeert de stichting onder andere subsidies te verkrijgen voor renovatie en onderhoud van boerderij en erf. De erven en directe omgeving van de boerderij zijn volgens de stichting even belangrijk als de boerderij zelf omdat die voor een groot deel de ruimtelijke kwaliteit van het gebied bepalen. Met het uitvoeren van diverse projecten wil de stichting een kwaliteitsimpuls geven aan de erven van de IJsselhoeven. Zo heeft de stichting diverse bewoners geholpen bij het maken

van een nieuw plan voor het erf en de tuin. Ook worden er cursussen gegeven op basis waarvan de bewoners zelf aan de slag kunnen gaan met bijvoorbeeld de herinrichting van het erf of restauratie van gebouwen.

Cultuurhistorie

Stichting IJsselhoeven is ook geïnteresseerd in het verhaal achter de boerderijen, het verhaal van het gebied: wat is erover geschreven, verteld of geschilderd? Dat stukje geschiedenis wil de stichting behouden en overdragen aan jongeren en mensen die geen agrarische achtergrond hebben. Met onder andere lesbrieven en toneelprojecten wordt hier vorm aan gegeven. Volgens de stichting zet het mensen

aan denken en daagt het mensen uit om te werken aan hun eigen streek.

Meer weten over Stichting IJsselhoeven? Kijk dan op www.ijsselhoeven.nl

Met Kozakkenveer naar de overkant van de IJssel:

‘Het is geen overtocht, maar een minicruise!’

Het Kozakkenveer tussen Veessen en Fortmond heeft het afgelopen jaar een recordaantal mensen overgezet: 22.300! Het zijn voornamelijk toeristen die volgens voorzitter/vrijwilliger Harco Mulder enorm genieten van de overtocht met het kleine pontje. ‘Het is ook geweldig’, aldus Harco. ‘Je vaart tussen twee natuurgebieden in!’

Alleen in het toeristenseizoen

De pont vaart alleen in het toeristenseizoen, van april tot en met oktober, van 9.30 uur tot 17.30 uur, maar niet op vaste tijden. ‘Hoe vaak er wordt gevaren, is afhankelijk van het weer en de weerprofeten’, aldus Harco. ‘Als het mooi weer is, dan is het soms zo druk dat de toeristen moeten wachten voordat ze overgezet kunnen worden. Maar de mensen staan dan hier echt met plezier te wachten.’

Een minicruise

De overtocht – die in totaal maar zo’n 10 tot 15 minuten duurt – is volgens Harco uniek: ‘Ik zeg altijd: “Het is geen overtocht, maar een minicruise!” Je vaart vanuit het pittoreske haventje van Veessen richting Fortmond dat te herkennen is aan de hoge schoorsteen van de vroegere steenfabriek. Langs de

uiterwaarden en de glooiende oevers van de IJssel brengt het pontje je dan naar de aanlegsteiger in de uiterwaarden van Fortmond. En daar is het prachtig. Het is een natuurgebied, de Duursche Waarden, waar je heerlijk kunt fietsen. Vlakbij de aanlegsteiger is ook nog een uitkijktoren van waaruit je een geweldig uitzicht hebt over de omgeving. Echt, iedereen die met het Kozakkenveer meegaat, is enthousiast over de overtocht!’

Meer weten over deze unieke overtocht? Kijk dan op www.kozakkenveer.nl

Erve IJzerman:

Een boerderij waar de tijd heeft stilgestaan...

Een wereld van 100 jaar geleden...

Volgens de voorzitter van de Stichting Erve IJzerman, Jan Nitrau, is iedereen die de boerderij binnenstapt verbaasd over wat er te zien is. 'Het is zo bijzonder. Je stapt er een wereld binnen van 100 jaar geleden. Bedsteden voor de knechten boven de paardenstallen, een bakoven, een rosmolen waarmee met paardenkracht de karnton en de snijmachine werden aangedreven, echt alles is authentiek.'

'Alles op de boerderij is bewaard gebleven...'

Aan de Kanaaldijk 63 in Wapenveld staat boerderij Erve IJzerman. Het is een IJsselhoeve uit 1898 waar de tijd een eeuw is blijven stilstaan. Alles op de boerderij is bewaard gebleven en daardoor heeft de boerderij een grote cultuurhistorische waarde gekregen. In 2012 is het complex met geld van de provincie en de gemeente aangekocht door 'Boerderij en Landschap' met als doel het te restaureren en te bewaren voor de toekomst. Inmiddels is Stichting Erve IJzerman opgericht en zijn heel wat vrijwilligers actief om Erve IJzerman te exploiteren en openstelling voor het publiek mogelijk te maken!

De plannen – een zuivelmuseum

Inmiddels is de eerste fase van het restauratieplan uitgevoerd. 'Alle daken van het huis en de schuren zijn opgeknapt en aan de voorkant van het huis zijn de luiken en kozijnen gerestaureerd. Daarmee is het behoud van de boerderij veiliggesteld', aldus Jan. De stichting is nu druk bezig met plannen om er een nationaal zuivelmuseum in te richten. 'Het traject loopt en er is nationaal veel draagvlak voor, onder andere van de Stichting Kaasmuseum Alkmaar, maar er is nog een lange weg te gaan.'

Erve IJzerman – de geschiedenis

De boerderij, een karakteristieke IJsselhoeve, is in 1898 gebouwd door de familie Hogeboom. In 1930 kwam de boerderij in bezit van de familie IJzerman. De laatste bewoonster Dina IJzerman overleed in 2010, waarna de boerderij vrijkwam. Bij de verkoop is vastgelegd dat het complex de naam 'Erve IJzerman' zou krijgen.

Belangstellenden kunnen deze zomer een kijkje komen nemen. Meer informatie - ook over de openingstijden - vindt u op www.erveijzerman.nl

Wim Rakhorst en Stefan Bomhof: 'Een grotere huiskavel en een nieuwe ligboxenstal bieden toekomstperspectief!'

Maatschap Rakhorst en Bomhof uit Veessen heeft met de bouw van een uiterst moderne ligboxenstal aan de Stege nr. 14 flink geïnvesteerd in de toekomst. Bovendien kocht de maatschap grond aan die vrijkwam vanwege de aanleg van de hoogwatergeul. Wat betekent dit voor de bedrijfsvoering? We vroegen het aan Wim Rakhorst die ons ontving in de nieuwe stal waarin robots het meeste werk blijken te doen!

Een ruime stal met veel frisse lucht

In de nieuwe stal staan 130 melkkoeien. De stal is schoon en licht en de koeien hebben alle ruimte om te lopen en te liggen. 'Bij de bouw waren we gebonden aan allerlei eisen waaraan de stal moest voldoen', vertelt Wim. 'Maar voor het welzijn van de koeien hebben we het nog ruimer gemaakt dan vereist is. De koeien krijgen hier ook veel frisse lucht doordat de stal aan weerszijden open is. Als het gaat regenen of waaien gaan kleden naar beneden. We hebben een weerstation waarmee dit automatisch geregeld wordt.'

'Op mijn
smartphone
kan ik alles
volgen
in de stal'

Robots doen het werk

Lopend door de stal verbazen we ons over de robots die aan het werk zijn. 'We hebben een mestrobot die de vloeren steeds schoon schuift', licht Wim toe, 'en een robot die om de paar uur automatisch het droge voer aanschuift voor de koeien. Dan hebben we nog twee melkrobots die ervoor zorgen dat het melken helemaal automatisch gaat. Met als resultaat dat Friesland Campina hier om de drie dagen 10.500 liter melk kan komen ophalen.'

Alles in de stal wordt geregistreerd

Op de computer kan Wim met behulp van diverse programma's belangrijke gegevens aflezen. 'Via de robots en via het zendertje dat elke koe om zijn hals heeft hangen wordt alles op de computer geregistreerd. Ik kan bijvoorbeeld zien hoeveel een koe gegeten heeft, hoeveel melk de koe gegeven heeft, wat het eiwit- en vetgehalte ervan is, maar ik kan ook zien of een koe opvallend minder aan het herkauwen is. Dat is belangrijk om te weten want het kan betekenen dat de koe ziek is. Elke dag loop ik even alle programma's na. Het is de optimale manier van bedrijfsvoering. Op mijn smartphone kan ik alles volgen in de stal!'

HF-koeien van eigen fok

De koeien in de stal zijn zogeheten Holstein Frisian (HF)-koeien. 'HF-koeien geven goed melk', vertelt Wim. 'De meeste koeien worden zo'n 5 à 6 jaar oud en hebben dan ongeveer 50.000 liter melk gegeven. Ik heb ooit twee koeien gehad die 12 en 13 jaar oud zijn geworden en 100.000 liter melk hebben

gegeven!' In verband met mogelijke ziekten koopt Wim nooit dieren van andere bedrijven. 'Wij fokken onze eigen koeien. Gelukkig zijn we wat ziekten betreft bijna overal vrij van. We letten goed op de hygiëne. We dragen bijvoorbeeld onze eigen bedrijfskleding en we hebben ook een aparte hygiëne-ingang voor de dierenarts.'

Huiskavel veel groter geworden

De gevolgen van de aanleg van de hoogwatergeul ervaart Wim als positief. 'We hebben grond kunnen kopen waardoor de huiskavel veel groter is geworden. Het werk gaat nu veel sneller doordat alles dichterbij ligt.

We hebben ook grond in de geul liggen, maar daar hoeven we helemaal niet voor om te rijden. Via de Stege zijn we er zo. Pas als de verkaveling is afgerond, kunnen we het gras gaan inzaaien. Daardoor kunnen de koeien pas volgend jaar weer naar buiten. Maar gelukkig hebben ze hier in de stal genoeg licht en ruimte.'

Toekomst

De achterkant van de nieuwe stal ligt op een afstand van 200 meter van de Oostdijk, oftewel, vlakbij de hoogwatergeul. 'Daardoor kunnen we van hieruit de Veluwe niet meer zien', constateert Wim nuchter. Dat de Stege een doodlopende weg wordt waar alleen fietsers – van of naar de Oostdijk – gebruik van kunnen maken, deert hem niet, integendeel: 'Ik zit hier heerlijk rustig!' En de toekomst? Die zien Wim en Stefan – dankzij de investeringen die de maatschap heeft gedaan – vol vertrouwen tegemoet: 'De grotere huiskavel en de nieuwe stal bieden toekomstperspectief!'

Tip:
Achter het winkeltje
bevindt zich een
peilschaal waarop u
de verschillende
waterstanden van de
IJssel kunt aflezen.

Tip:
Loop vanaf het winkeltje via het weggetje
Onderlangs naar de IJsseldijk. Iets verderop
slaaf u linksaf naar de 'Kozakkenkrib'.
Van daaruit kunt u een wandeling
maken door het uiterwaardengebied.

TIP!

Flod:
the happy way of living & coffee!

Kijk voor openingstijden, de webshop en
meer informatie op www.flod.nl

Hanneke Veldstra, eigenaresse van Flod: 'Ik combineer Scandinavisch design met een geweldige plek waar iedereen welkom is'

In Veessen, aan de IJsseldijk nummer 24, staat de Mólle van Bats. De molen is nog steeds in gebruik, evenals de ernaast gelegen monumentale malerij: 'De stoom van Jan'. In de ruimte achter de oude maalstenen is – heel verrassend – een moderne winkel gevestigd: Flod (nr.26). Hier verkoopt Hanneke Veldstra Scandinavische woonaccessoires en streekproducten. Maar ook voor een (h)eerlijk kopje koffie of biologische thee kan men er terecht. 'Ik wil de mensen een beleving meegeven', aldus Hanneke.

Streekproducten

In haar winkel verkoopt Hanneke ook een aantal streekproducten. 'Dit past helemaal in mijn concept dat trouwens door de gemeente Heerde met het Cittaslowkeurmerk bekroond is! Gastvrijheid, streekproducten, cultuurhistorie en landschap, daar hecht ik waarde aan. En dat wil ik bij Flod ook uitdragen.

Daarom is iedereen welkom, laat ik graag de malerij zien en verkoop ik ook streekproducten zoals jam van aardbeien uit Oene, biologisch ijs uit Hattem, armbanden uit Vorchten, meel van molen de Vliet uit Wapenveld, smeedwerk van de smid/molenaar uit Wapenveld en koekjes uit Veessen.'

Geweldige plek

Hanneke is heel blij met de plek waarin ze sinds 2014 haar winkel heeft gevestigd. 'Het is zo'n geweldige locatie. Een oud industrieel pand, naast de molen, aan een doodlopende arm van de IJssel, met uitzicht op een natuurgebied. Toen ik het kon huren, heb ik ook geen moment gearzeld. Ik heb altijd iets met interieur en Scandinavisch design gehad en dat combineer ik nu met deze prachtige plek.'

Hanneke wil anderen ook laten genieten van deze unieke locatie. 'Daarom bieden we de klant hier onder andere slow koffie en biologisch streekijs. Mensen

kunnen hier lekker gaan zitten en genieten van de plek. Of rondkijken in de winkel en in de malerij. Het laagdrempelige en rustige, dat waarderen de mensen. Daarom komen de mensen hier graag terug en dat vind ik super.'

Scandinavie

De producten die Hanneke in haar winkel en via haar webshop verkoopt, komen uit Zweden, Denemarken en Nederland. 'Het zijn allemaal op Scandinavië geïnspireerde producten, ook de Nederlandse', vertelt Hanneke. 'Daarom heet de winkel ook Flod. Het is Deens en Zweeds voor 'rivier' en dat is met dit uitzicht wel toepasselijk.'

Ervaar de omgeving

Nieuwe mogelijkheden voor natuur, recreatie en toerisme

De aanleg van de hoogwatergeul heeft een grote impact op het gebied. Het gebied ging ervoor 'op de schop'! Maar tegelijkertijd biedt dit project ook mogelijkheden om het gebied en de daarin liggende dorpen zoals Veessen en Vorchten een nieuwe impuls te geven. Daarom worden er projecten uitgevoerd die gericht zijn op het vergroten van de leefbaarheid in de dorpen, het versterken van de lokale economie en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Er worden nieuwe mogelijkheden gecreëerd voor natuur, recreatie en toerisme.

TIPS

- Tip 1.** Bij Veessen aan de IJsseldijk staat een uitkijkpunt met informatiebord. Van hieruit heeft u een prachtig overzicht over de inlaat en alle werkzaamheden in het zuidelijk plangebied.
- Tip 2.** Download de auto- en fietsroute op www.veessen-wapenveld.nl en/of www.ijsselweide.com. Via deze route kunt u alle werkzaamheden over de hoogwatergeul volgen.
- Tip 3.** Bezoek het informatiecentrum in gemaal Veluwe in Wapenveld. Zie hiervoor ook www.veessen-wapenveld.nl.

Voorbeelden hiervan zijn:

- de aanleg en inrichting van nieuwe natuur in de landschapszone;
- ontwikkeling van landschapsplannen en het rivierfront bij Veessen;
- herinrichting van de ruimte rondom de oude kerk van Vorchten (13e eeuw);
- aanleg van nieuwe, veilige fietspaden en nieuwe wandelroutes;
- aanleg van een kanoroute op de Grote Wetering.

De gemeente Heerde voert het grootste deel van de gebiedsontwikkeling uit.

Auto- en fietsroute langs de hoogwatergeul

Om de aanleg en werking van de hoogwatergeul beter te kunnen begrijpen is een route ontwikkeld langs de belangrijkste punten van de hoogwatergeul. De route kan via de openbare weg worden gereden, met de auto of de fiets. In de routebeschrijving vindt u een uitleg van de verschillende onderdelen van de hoogwatergeul. De totale lengte van de route bedraagt 25 km maar de route kan ook worden gesplitst in twee delen (noord en zuid). De route begint bij het gemaal Veluwe waarin zich het informatiecentrum van de hoogwatergeul bevindt. Maar er kan natuurlijk ook op andere plekken worden gestart.

Het is mogelijk dat door wegafrsluitingen een enkele weg tijdelijk afgesloten is. Kijk daarom altijd vooraf even op www.ijsselweide.com.

De route is verkrijgbaar bij het projectkantoor van het waterschap aan de Veesser Enkweg 39 in Veessen, het kantoor van de aannemer CIJW aan de Kerkdijk 24 in Veessen en bij de VVV aan de Bonenburgerlaan 6 in Heerde. De route kan ook worden gedownload via www.veessen-wapenveld.nl of via www.ijsselweide.com.

Informatiecentrum

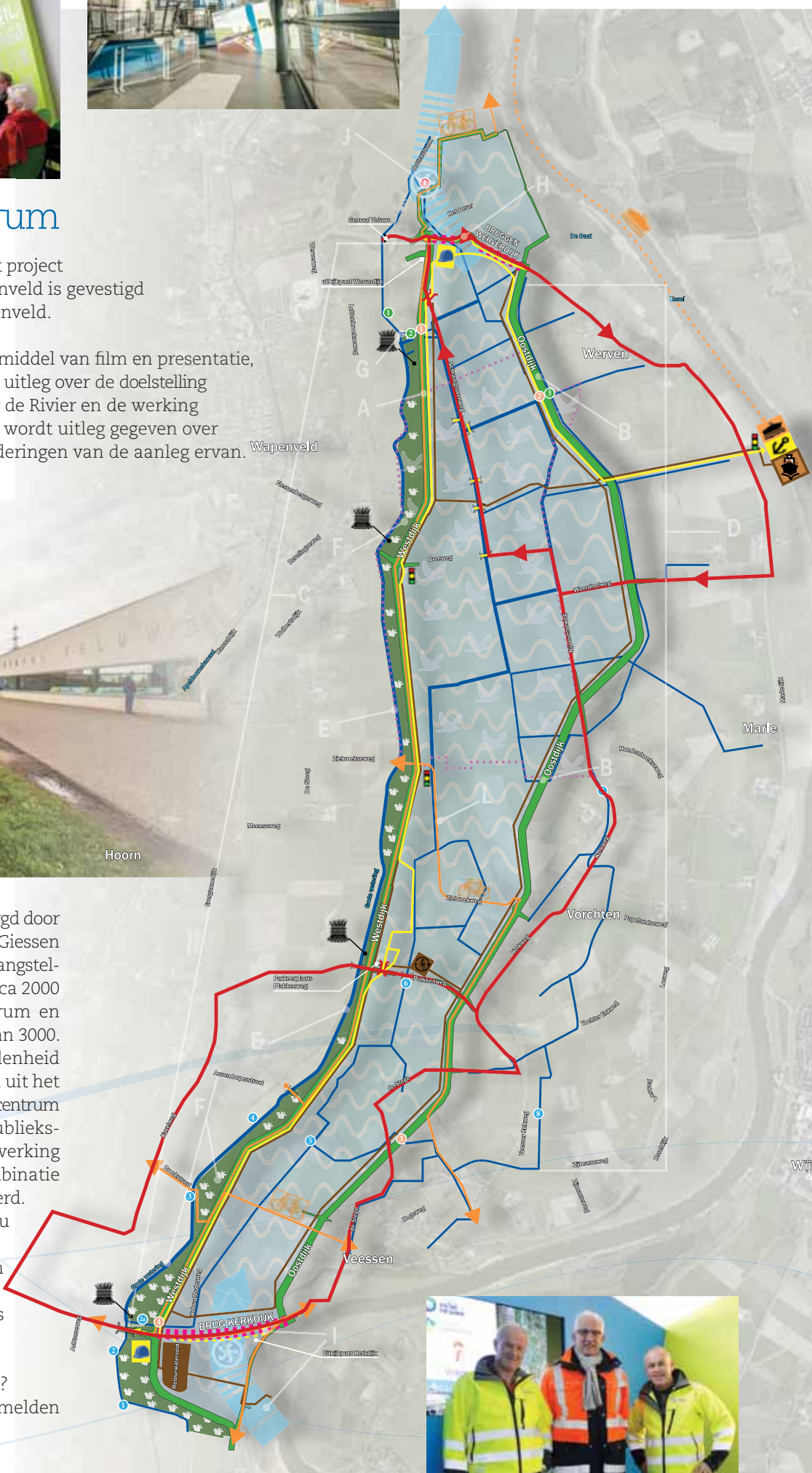
Het informatiecentrum van het project hoogwatergeul Veessen-Wapenveld is gevestigd in het gemaal Veluwe in Wapenveld.

Belangstellenden krijgen door middel van film en presentatie, rondwandelingen en excursies uitleg over de doelstelling van het programma Ruimte voor de Rivier en de werking van de hoogwatergeul. Tevens wordt uitleg gegeven over de werkzaamheden en de vorderingen van de aanleg ervan.

De rondleidingen worden verzorgd door Jos Melenhorst, Carel van de Giessen en Daan Westhof. Er is veel belangstelling voor. In 2014 bezochten circa 2000 personen het informatiecentrum en in 2015 waren dit er al meer dan 3000. Opvallend is de grote verscheidenheid aan groepen. Ook veel groepen uit het buitenland weten het informatiecentrum te vinden. Er zijn ook diverse publieks-excursiedagen die in samenwerking met de aannemer de Combinatie IJsselweide worden georganiseerd. Op www.ijsselweide.com vindt u meer informatie hierover. Tevens kunt u zich inschrijven voor één van de excursies via www.ijsselweide.com/excursies.

Heeft u belangstelling voor een presentatie of rondleiding? Dan kunt u zich daarvoor aanmelden via: vtol@vallei-veluwe.nl.

Facts

In welke provincie ligt Veessen-Wapenveld?
Gelderland

Wanneer is het project gestart?
2012

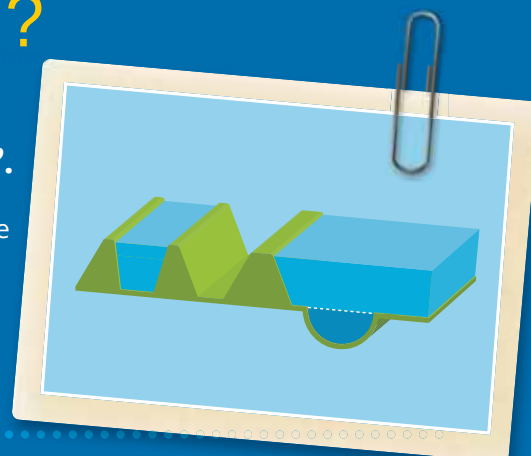
Wanneer is het klaar?
De projecten van Ruimte voor de Rivier worden tussen 2012 en 2019 opgeleverd.

Wat is... een hoogwatergeul?

De rivier meer ruimte geven kan op verschillende manieren. Hier lees je meer over de 'hoogwatergeul'.

Een hoogwatergeul is een door mensen gemaakte rivier naast de bestaande rivier. De hoogwatergeul kan worden gegraven, maar kan ook ontstaan doordat men naast de rivier twee dijken naast elkaar bouwt. Tussen de twee dijken ontstaat dan de hoogwatergeul. Bij heel hoog water kan het water van de rivier ook in de hoogwatergeul stromen.

Nieuwe rivieren

Wat is het verschil tussen een hoogwatergeul, een bypass, een groene rivier en een nevengeul?

In de **hoogwatergeul** staat bij een normale waterstand geen water. Het water kan alleen in de geul stromen als men besluit de geul open te zetten, of wanneer het water over een vaste drempel loopt. Maar dat gebeurt heel zelden. In de tussentijd wordt het land tussen de dijken gebruikt als weiland of voor akkerbouw.

Een **bypass** is het Engelse woord voor hoogwatergeul. Het is hetzelfde als een meestromende hoogwatergeul, waarbij de hoogwatergeul stroomafwaarts weer uitmondt in de hoofdrivier.

Een **groene rivier** is een strook weilanden naast de rivier met dijken erlangs. Alleen bij heel hoogwater stroomt er water doorheen. Soms moeten daarvoor obstakels (dingen die in de weg staan) verwijderd worden.

Een **nevengeul** is een extra rivier die gegraven wordt in de uiterwaarden langs de rivier. Er staat altijd een beetje water in de nevengeul. Bij hoogwater stroomt het water ook door de nevengeul mee met de rivier.

Er valt veel te doen en te leren...

Als het water goed kan doorstromen is er minder kans op overstroming. Door een hoogwatergeul aan te leggen bij Veessen-Wapenveld, kan bij hoogwater het water ook door de hoogwatergeul stromen, waardoor de IJssel meer water kan verwerken.

Hoe gaan we dat doen?

Naast de IJssel wordt een hoogwatergeul aangelegd van wel acht kilometer lang. Deze dijken gaan om de dorpen Veessen, Vorchten, Marle en Werven heen.

Tussen de dijken is het land 550 meter tot 1500 meter breed en daar grazen koeien en schapen en er wordt landbouw bedreven. Als het water in de IJssel heel hoog staat, boven 5,65m. +NAP, wordt de hoogwatergeul gebruikt door het neerlaten van de 'inlaat'. Deze 'inlaat' bestaat uit een dijk met kleppen. Een soort drempel dus. Als het water over de kleppen stroomt worden de kleppen neergelaten en stroomt het water vanuit de IJssel in de hoogwatergeul.

Boven de inlaat ligt nog een brug zodat de mensen die wonen in het gebied tussen de IJssel en de geul, gewoon van de ene naar de andere kant kunnen reizen. Dit is ook het geval bij de uitlaat. Het duurt ongeveer vier uur voordat de hoogwatergeul vol is. De geul stroomt dan gewoon mee met de IJssel. Als het water in de IJssel weer is gedaald, wordt aan de andere kant van de hoogwatergeul de uitlaat geopend. Dit is een dijk met een soort 'deur' erin.

Het zal bijna nooit gebeuren dat er water in de hoogwatergeul staat: gemiddeld eens per 100 jaar ofwel 'eens in een mensenleven'. Gemiddeld wil niet zeggen dat de IJssel pas over 100 jaar zal overstroomen. Dat kan ook volgende week en het jaar daarop zijn en daarna bijvoorbeeld 1000 jaar niet. Maar we kunnen van tevoren nooit met zekerheid zeggen wanneer het gebeurt.

Meer informatie

www.ruimtevoorderrivier.nl/veessenwapenveld

Wist je dat de IJssel 125 km lang is en een aftakking is van een andere grote rivier: de Rijn?

Schaap Sieb legt je alles uit over de verschillende manieren van rivierverruiming. Kijk maar eens op youtube naar alle filmpjes.

'Hallo, ik ben Schaap Sieb en ik woon in de uiterwaard. Dit is het land tussen de rivier en de winterdijk'

[youtube.com/ruimtevoorderrivier](https://www.youtube.com/ruimtevoorderrivier)
Schaap Sieb
vertelt je alles!

Ontwerp, vormgeving en fotografie:
Rutger Oosterhoff, LONCC

UW WATERSCHAP

